

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ "ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ,

ΠΛΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΡΕΥΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΦΑΙΡΙΚΗΣ ΣΙΟΥΔΗΣ ΕΦΙΑΞ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. Π. ΣΙΟΥΔΗΣ

Μάρτιος 1938

ΕΤΟΣ Β' ΑΡ. 4. — ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ 4—ΤΙΜΗ ΔΡΑ 10

ΑΘΗΝΑΙ

E. ΙΩΑΝΝΗΣ Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΗΣ Κ.Π. 2006

Γ. Σ. Δάνου δημοδιδασκάλου

Τὰ παιδαγωγικά παιγνίδια τοῦ Decroly

Στὸ περασμένο τεῦχος τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ στὸ σρόθρο μου γιὰ τὴ συνολική ἢ ίδεοπτική (1) μέθοδο τοῦ Ντεκρολὸν γιὰ τὴν πρώτη ἀνάγνωστη καὶ γραφή καὶ τὴ μέθοδο τοῦ νέου σχολεί-

1. Ή μέθοδος αὐτὴ εἶναι γνωστὴ σὲ ρᾶς μὲ τοὺς δρους «συνολική—όλική» ἢ «ίδεοπτική». Οἱ δροι αὗτοὶ εἶναι μετάφραστη δὲ μὲν πρώτος τοῦ γαλλικοῦ «globale», δὲ δεύτερος τοῦ δρου «ideo-visuelle». Βέβαια, ἡ χριολεχικότερη μετάφραση τοῦ δρου «globale» εἶναι ἡ λέξη «σφαιρική», δικὼς ἔγραψε καὶ ἡ διακεκριμένη παιδαγωγός μας κ. Μυρσίνη Κλεάνθους—Παπαδημητρίου. Νομίζω δμος πῶς δὲ καταλληλότερος δρος στὴ γλῶσσα μας, ποὺ γ' ὑποδίνει τὸ περιεχόμενο τοῦ δρου «globale» εἶναι ἡ λέξη «συνολική» ἢ καὶ «όλικη», ποὺ μεταχειρίζονται δὲ κ. Γιαννέλης, δὲ κ. Τσαγγιᾶς καὶ ἄλλοι. Ό δρος αὐτὸς φανερώνει τὸ σύνολο, τὴ φράση ἡ λέξη. «Ετοι ἀρχίζει ἡ μέθοδος αὐτῆς, ἀντίθετα μὲ τὴν καθιερωμένη, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ατοχεῖο, τὸ μέρος, δῆλο, τὸ γράμμα. Δὲν εἶναι λειτὸν καθόλου σωστὸ πός μονάχα δὲ δρος «ίδεοπτική» φανερώνει τὸ πραγματικὸ περιεχόμενο, ἐνῶ οἱ ἄλλες δινομασίες δὲν ἀποδίνουν τὴν πραγματικότητα, δικὼς ἔγραψε δὲ κ. Πάτσης. Καὶ οἱ δυὸς δροι ἀποδίνουν τὴν πραγματικότητα. Προτιμοῦμε δμος τὸν δρο «globale—συνολική ἢ ολική», ἐπειδὴ ἡ μέθοδος αὐτὴ πρωτογενικά στηρίζεται στὴ «συνολική λειτουργία». τὴ globalisation καὶ ἐπειδὴ μὲ τὸν δρο αὐτὸν ἔχει ἐπιχρηστεῖ παντοῦ. Τὸν δρο «globale» ἔχει ἡ μέθοδος αὐτῆς στὸ ἀλφαριθμό τῆς Rouquie καὶ στὸν πρόδολο τοῦ Simon, καθὼς καὶ στὸ βιβλίο τῶν Doltreus καὶ Margairaz ποὺ ἀναφέρεται καὶ στὴν «Παιδαγωγική» καὶ στὴ βιβλιογραφία τοῦ βιβλίου τοῦ δὲ κ. Πάτσης καὶ τοῦ ὕποιου βιβλίου ἀποροῦμε πός δὲ κ. συνάδελφος ζητεῖ τὴ μετάφραση ἀπὸ τὸν κ. Γιαννέλη, ἀφοῦ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ καὶ δῆλα τὰ σκοπούδια τοῦ σημεῖα τοῦ εἶναι πιὰ γνωστά ἀπὸ τὸ βιβλίο μου καὶ τὰ ἀποσπάσματα τοῦ ἡμερολογίου τοῦ συναδ. Γιαννέλη ποὺ δημοσιεύηκαν στὴν Παιδαγωγική. «Ολοι ἀπολύτως τὸν δρο amethode globale χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴ μέθοδο αὐτῆς ἀκόμη καὶ αὐτῆς ἡ Hawaiiide, δικὼς καὶ στὴ Γερμανία χρησιμοποιοῦν τὸν ἀντίστοιχο «Sanzheitsmethode», καὶ ἔτοι δὲν εἶναι καθόλου σωστὸ πός μονάχα δὲ δρος «ίδεοπτική» ἀποδίνει τὸ πραγματικὸ περιεχόμενό της.

γουρη ὑπόσχεση γιὰ τὸ μέλλον.

Στὸ ἐπόμενο σρόθρο θὰ προσπαθήσω νὰ δώσω μερικές σκέψεις μου, συμπεράσματα τῆς προσωπικῆς μου πείρας ο' αὐτῇ τὴν προσπάθεια.

ΣΟΦΙΑ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ—ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ει, ἔχραφα τὰ ἔξης : «...Τὸ παιγνίδι ποικίλει σπουδαῖο ρόλο στὴ μέθοδο αὐτῆς. Γιὰ νὰ διευκολύνῃ ὁ Ντεκρολὸν τὴν ἀρχικὴ ἐκμάθηση τῆς πρώτης ἀνάγνωστης, κάνει διάφορες ἀσκήσεις ποὺ ἔχουν τὴν μορφὴ τοῦ παιγνιδιοῦ. Δίνει μεγάλη σημασία στὸ παιγνίδι καὶ τὸ θεωρεῖ ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἀπόχτηση μερικῶν γνώσεων καὶ δεξιοτήτων. Στὴν ἀξία αὐτῆς τοῦ παιγνιδιοῦ στηρίζονται καὶ τὰ παιδαγωγικὰ παιγνίδια του, διότι μέσα στρίσκονται καὶ παιγνίδια γιὰ τὴν πρώτη ἀνάγνωση....»⁷ Ήταν τὰ λόγια μου ἐκεῖνα δηπάντηση στὸ ἐπιχείρημα τοῦ κ. Παπασταμάτη, πῶς «ἡ μέθοδος τοῦ Ντεκρολὸν δὲν χρησιμοποιεῖ καφιμάχη μορφὴ ἐνεργείας τοῦ παιδιοῦ καὶ κυρίως τὸ παιγνίδι». Ή συνολική λοιπὸν μέθοδος γιὰ τὴν πρώτη ἀνάγνωση χρησιμοποιεῖ τὸ παιγνίδι. Σχετικά μάλιστα παιγνίδια ὑπάρχουν καὶ στὰ «τὰ αἰ δα γι α κα πα τα γι νι δι α» τοῦ Ντεκρολὸν ποὺ ἀποτελοῦν τὸ θέμα τοῦ σημερινοῦ μου σρόθρου.

«Ἐνα απὸ τὰ σπουδαιότερα σημεῖα στὶς κανονομίες τοῦ Ντεκρολὸν είναι, δηπαρτέρομε, καὶ ἡ μεταρρύθμιση τῆς μεθόδου τῆς διδασκαλίας. Ή καθιερωμένη μέθοδος δὲν ἀνταποκρίνεται καθόλου στὸ Ψυχολογικὸ φτάσιμο τοῦ παιδιοῦ. Ἐπιθάλλει καὶ στὸ μικρότερο ἀκόμη παιδί πράματα ποὺ προέρχονται απὸ λογικὴ ἀνάλυση καὶ ἐργασία πολλῶν γενεῶν καὶ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὰ σφραγίσῃ, ἀντὶ τὰ πράματα αὐτά, τῆς γινώσης, νὰ τὰ μαθαίνει τὸ παιδί απὸ τὶς συγκεκριμένες καὶ ζωντανὲς εἰκόνες. Δὲ δίνει εύκαιρία στὸ κάθε παιδί νὰ ἐργαστεῖ προσωπικά καὶ δημιουργικά καὶ κάνει τὸ ἀσυγχώρητο σφάλλεια νὰ δίνει στὸ μυαλό του ίδεες ἀπλές απὸ αποψη λογική, μὰ αὐθαίρετες καὶ πολὺ δύσκολα προσιτές καὶ ξένες πρὸς τὸν τρόπο ποὺ ἐργάζεται τὸ μυαλό τοῦ παιδιοῦ γιὰ νὰ ἀντιληφθεῖ τὰ διάφορα πράματα στὴ ζωή του. Ή μέθοδος τῆς διδασκαλίας πρέπει νὰ προσαρμοστεῖ στὴν παιδικὴ φύση καὶ νὰ θάλει τὸ παιδί νὰ ἐνεργεῖ μὲ τὴν ἐπαφή του μὲ τὴ φύση καὶ τὴ ζωή. Τὰ παιδικὰ ἔνδιαφέρονται γιὰ πράματα ποὺ ἔχουν μπροστά τους. Οἱ ἀνάγκες τῆς δράσης κεντρίζουν τὴν περιέργειά τους. Πιάνουν δὲ τις θλέπουν, τὸ συγκρίμουν κλπ. Τὰ παιδιά δηλαδὴ θὰ παρατηροῦν δὲ τις θέλουν νὰ μάθουν, ἐπειτα θὰ συνδέουν αὐτὰ ποὺ παρατήρησαν μὲ δὲ τις διλλο σχετικὸ ήξεραν καὶ τέλος αὐτὸς θὰ τὸ ἐκφράζουν

γραφτὸς ἡ προφόρικά.

Δηλαδὴ ἡ διδασκαλία θὰ ἀκολουθεῖ αὐτὴ τὴν πορεία : Π α ρ α τ ἡ ρ η ση, σ ύ ν δ ε σ η, ἔ κ φ ρ α σ η. Καὶ αὐτὸς εἶνε καὶ ὁ τρόπος ποὺ μαθαίνει ὁ ἄνθρωπος φυσικά καὶ ἀδίαστα στὴ ζωὴ του καὶ ἔτοι ἐργάζεται καὶ τὸ μυαλό του. Ἡ μέθοδος λοιπὸν αὕτη τῆς διδασκαλίας εἶνε καὶ ψυχολογιμένη καὶ σύμφωνη μὲ τὸν τρόπο ποὺ μαθαίνει ὁ ἄνθρωπος στὴ ζωὴ του καὶ ἔτοι νὸς μᾶς ἐπιτραπεῖ νὰ διαφωνήσουμε μὲ τὴν ἀποψῆ ἑκείνη, πώς καὶ αὕτη εἶνε σάν τὴ παλαιά μέθοδο» (2). Σ τῇ ν π α ρ α τ ἡ ρ η σ η ἔξετάζεται δ, τι πέφτει στὴν ἀντίληψη τοῦ παιδιοῦ, σ τ ἡ σ ύ ν δ ε σ η δ, τι ἀπόγνησε τὸ παιδί μὲ τὴν παρατήρηση μὲ δ, τι ἔξερε ἡ θὰ μάθει καὶ σ τ ἡ ν ἔ κ φ ρ α σ ηθὰ ἐκφράσει δ, τι εἶδε καὶ ἔμαθε. Ἡ ἐκφραση εἶνε συγκεκριμένη ἵχνογραφία, χειροτεχνία, γυμναστική καὶ ἀφηρημένη—ἀνάγνωση, γραφή, ὄρθογραφία, διηγηση, τραγούδι, διαλέξεις, ἐλεύθερη ἐργασίας καὶ παιδαγωγικὰ παγινίδια. Τὰ παιδαγωγικὰ δηλαδὴ παγινίδια ἀνήκουν στὴν ἐκφραση. Στηρίζονται στὴν δξία τοῦ παγινίδιο ποὺ κάνει τὸ παιδί νὰ εἶνε πάγιτοτε ἐνεργό.

Τὸ παγινίδι δὲν εἶνε ἔνα τυχαίο φυσιολογικὸ φαινόμενο στὸ παιδί. «Ἐχει λειτουργικὴ σημασία καὶ παίζει σπουδαιότατο ρόλο στὴν ἀνάπτυξη του. "Ολοὶ δοἱ ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν ψυχὴ καὶ τὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ παραδέχονται τὴν παιδαγωγικὴ του δξία. Εἰναι ἡ σπουδαιότερη ἀνάγκη τοῦ παιδιοῦ. Εἰναι μιὸς χρήσιμη ἐνέργεια γιὰ τὴ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξη του. Μ' αὐτὸ ἀναπτύσσεται καὶ αὐτομορφώνεται τὸ παιδί μὲ τὸν πιὸ φυσικὸ τρόπο. Τὸ παγινίδι εἶνε χαραχτηριστικὸ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ καὶ μόνο τὰ δρρωστα καὶ δινόμαλα παιδιά δὲν παίζουν. Τὸ παιδί δὲν εἶνε μονάχα μαθητής. Εἶνε καὶ παιδί καὶ πρέπει νὰ παιξει. Πρέπει γι' αὐτὸ τὸ σχολεῖο νὰ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ζεῖ καὶ τὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ ἔτοι ποὺ ἡ ζωὴ στὸ σχολεῖο νὰ μὴν εἶνε διαφόρετικὴ ἀπὸ τὴν ἔξωσχολικὴ ζωὴ. Καὶ δὲν εἶνε μονάχα μιὰ ἀνάγκη τοῦ παιδιοῦ τὸ παγινίδι. Εἶνε καὶ μιὰ φυσικὴ καὶ τέλεια μορφὴ μάθησης, μιὰ ἔμφυτη μέθοδος, γιὰ νὰ μαθαίνει τὸ παιδί καὶ γενικὰ ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ μορφώνεται ἔξω ἀπὸ τὸ σχολεῖο πρὶν καὶ μετά ἀπ' αὐτὸ στὴ ζωὴ» (3). Τὸ παγινί-

δι δηλαδὴ εἶνε ἀνάγκη τοῦ παιδιοῦ πεὺ πρέπει τὸ σχολεῖο νὰ τὴν ἰκανοποιήσει. Εἶνε μιὰ φυσικὴ, ἀρχικὴ καὶ θαυματικὴ μορφὴ μάθησης, ποὺ πρέπει μὲ λογαριασει τὸ σχολεῖο. Εἶνε καιρὸς νὰ λυτρωθῇ ἡ παιδαγωγικὴ ἀπὸ τὴν πλάγη πῶς τὸ παγινίδι δὲν ἔχει θέση στὸ σχολεῖο καὶ εἶνε ἀσυμβίθαστο μ' αὐτό, πῶς ἡ μάθηση εἶνε ἔνα πρᾶμμα «σοβαρὸ» καὶ δὲν ἔχει σχέση μὲ τὸ παγινίδι. «Ἄς χρησιμοποιήσουμε λοιπὸν καὶ στὴ διδασκαλία τὸ παγινίδι. Κι αὐτὸ γίνεται μὲ τὰ «Παιδαγωγικὰ παγινίδια».

Τὰ «Παιδαγωγικὰ παγινίδια» ίκανοποιοῦν τὴν ἀνάγκη τοῦ παιδιοῦ γιὰ τὸ παγινίδι, κεντρίζουν τὴν ἐνεργητικότητά του, τοῦ δίνουν τὴν εύκαιρία νὰ ἐργαστεῖ ἀτομικά, γιατὶ τὸ κάθε παιδί ἐργάζεται μόνο του, μὲ τὸν τρόπο του καὶ δπως τοῦ ἐπιτρέπουν οἱ πνευματικές του δυνάμεις, ἡ προσοχὴ, ἡ ἀντίληψη κλπ., χωρὶς νὰ ἀπασχολεῖ τοὺς ἄλλους καὶ τὸ διευκολύνουν σ' αὐτό. «Ἐπίσης ἀναπτύσσουν πολλὲς σωματικές καὶ πνευματικές ιδιότητες δπως π.χ. τὴν προσοχὴ, τὴν κρίση, τὴν ἀντίληψη, τὴν κινητικότητα κλπ. καὶ τὸ δημιουργικὸ πνεύμα τῶν παιδιῶν. Χρησιμοποιοῦνται σὲ δμαλά καὶ ἀνώμαλα παιδιά γιὰ τὴν ἀρχικὴ ἀπόχτηση ωρισμένων γνώσεων καὶ δεξιοτήτων μ' ἔναν τρόπο ποὺ προσελκύει τὸ ἐνδιαφέρο πους, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐπανάληψη αὐτῶν καὶ κυρίως ἑκείνων ποὺ πρέπει νὰ συγκρατηθοῦν καὶ νὰ μηχανοποιηθοῦν. Καὶ τέλος δοθοῦν τὰ παιδιά ποὺ δισκολεύονται νὰ θάξουν δλη τὴν προσπάθειά τους. Μὲ τὰ «Παιδαγωγικὰ παγινίδια» δ. Ντεκρόλυ θλυσε καὶ τὸ πρόβλημα τῶν ἐπαναλήψεων ποὺ καταστοῦσαν πρὶν πολὺ ἀνιαρές.

Τὰ «Παιδαγωγικὰ παγινίδια» ἀποτελοῦνται ἀπὸ διάφορες κάρτες, μὲ ἀριθμοὺς, εἰκόνες, φράσεις κλπ. σχετικές μὲ τὸ σκοπό, ποὺ πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσουν. Τὰ παιδιά ποτὲ δὲν κάθονται ἀνεργα. «Αμα τελειώσουν μιὰς ἐργασίας, πηγαίνουν στὸ ντουλάπι, διαλέγευσην ἔνα παγινίδι, τὸ ἔκτελοῦν, ἔξακριθωνται τὴν δρθότητα τῆς ἔκτελεσής του, ρωτοῦν μάλιστα καὶ τὸ δάσκαλο ἥ κι ἔνα μεγαλύτερο παιδί γι' αὐτή.

Τὰ «Παιδαγωγικὰ παγινίδια» εἶνε ἀτομικά καὶ δματικά γιὰ μικρές δμάδες καὶ δλόκληρες τάξεις. Διαφέρουν ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία τῶν παιδιῶν καὶ διακρίνονται σὲ παγινίδια γιὰ τὴν ἀπόχτηση καὶ ἐπανάληψη διαφόρων γνώσεων καὶ δεξιοτήτων καὶ σὲ παγινίδια γιὰ τὴν ἀνάπτυξη διαφόρων ιδιοτήτων

2. P. H. d. t. «Θεμελιώδεις μορφαι τῆς ἀγωγῆς». Αθῆναι 1937 σελ. 29.

3. N. Καραχελτού «Η ζωὴ τῶν λαῶν, Παιδαγωγική, Διδακτική» Αθῆναι Κολλέος 1937 καὶ P. Hördt «Θεμελιώδεις μορ-

φαι τῆς ἀγωγῆς» μετάφρ. Π. Ζεφιοῦ. Αθῆναι 1937.

τοῦ παιδιοῦ.

**A. Παιγνίδια γιὰ τὴν ἀπόχτηση καὶ ἐ-
πανάληψη διαφόρων γνωσεων καὶ δε-
ξιοτήτων**

1. Παιγνίδια γιὰ τὴν πρώτη ἀνάγρω-
ση (4).

I ΠΑΙΓΝΙΔΙ. — 'Απὸ ἑνα μέρος τοῦ
τοίχου εἶνε κρεμασμένα κάμποσα ἀν-
τικείμενα, μικρὰ παιγνίδια πιὸ πολὺ,
ἀμαξάκια, αὐτοκίνητα κλπ. Κάθε ἀντι-
κείμενο ἔχει καὶ μιὰ ξύλινη ἐτικέττα μὲ
τὸ ὄνομά του. Ξέκρεμούμε διὸ ἐτικέτ-
τες καὶ λέμε στὰ παιδιά νὰ τις ξανα-
θάλουν στὴ θέση τους. Τὸ ίδιο γίνε-
ται καὶ μὲ δλες τὶς ἐτικέττες, ποὺ πρέ-
πει νὰ τις ἀναγνωρίσουν καὶ νὰ τις θά-
λουν ἐκεῖ ποὺ πρέπει, καθὼς καὶ μὲ τὰ
ὄνόματα τῶν παιδιῶν καὶ τὰ διάφορα
φυτά τοῦ κήπου.

II ΠΑΙΓΝΙΔΙ. Σὲ χαρτόνια ἡ καὶ
στὸν πίνακα γράφονται διάφορες φρά-
σεις, σὰν διαταγὲς, σχετικὲς μὲ δ.τι τὰ
παιδιά κάνουν μέσα στὴν τάξη π. χ.
«Πάρε τῷ μολύβι», «καθάρισε τὸν πίνα-
κο», «πότισε τὶς γλάστρες» κλπ. τὰ
παιδιά παίρνουν καὶ ἐκτελοῦν δ.τι γρά-
φουν.

III ΠΑΙΓΝΙΔΙ. Σὲ πολλὰ χαρτόνια
(15X16) εἶνε σχεδιασμένες διάφορες
σκηνὲς οἰκογενειακῆς ζωῆς. Κάτω ἀπ'
αὐτὰ θάζουν τὴ φράση ποὺ περιγράφει
τὴ σκηνὴ. Δίνουμε στὰ παιδιά μιὰ σει-
ρὰ ἀπὸ φράσεις γιὰ νὰ θροῦν τὴ φρά-
ση ποὺ εἶνε ίδια μὲ τὴ φράση τῆς σκη-
νῆς. Ἀργότερα θάζουν τὴν πρώτη
φράση καὶ τὰ παιδιά κάνουν μνημονι-
κὰ τὴ σύγκριση, γιὰ νὰ θροῦν τὴ φρά-
ση ποὺ πρέπει καὶ τέλος δίνουμε σ' αὐ-
τὰ διάφορες φράσεις, χωρισμένες σὲ
λέξεις ποὺ πρέπει νὰ ξαναφτιάσουν.
Τὸ παιγνίδι αὐτὸ γίνεται καὶ δμαδικά.
Μοιράζουμε τὶς φράσεις στὰ παιδιά,
δείχνουν μιὰ δλες τὶς σκηνὲς καὶ
ζητοῦν τὴ σχετικὴ φράση.

IV ΠΑΙΓΝΙΔΙ. 'Αποτελείται ἀπὸ
διὸ σειρὲς ίδια χαρτόνια, ποὺ εἶνε
σχεδιασμένα ἡ κολλημένα πράματα πο-
λὺ γνωστά, φροῦτα, σερβίτσια, ρούχα
κλπ. Σ' ἑνα χαρτόνι εἶνε σχεδιασμένα
τὰ μέρη τοῦ σώματος. Σ' ἀλλο ἔξη
φροῦτα, σ' ἀλλο ἔξη εἰδη τροφές. ἔξη
φορέματα, ἔξη σερβίτσια κλπ. Σέ κά-
θε χαρτόνι καὶ κάτω ἀπὸ τὸ κάθε
πράμα, εἶνε γραμμένο καὶ τ' ὄνομά
του, ποὺ εἶνε ἐπίσης γραμμένο καὶ σ'
ἔνας ἀλλο χαρτονάκι. 'Υπάρχουν δηλ.
πολλὰ χαρτονάκια καὶ ἀνάμεσος σ' αὐ-
τὰ πρέπει τὰ παιδιά νὰ θροῦν ἐκεῖνο

4. Κοίτοξε καὶ τὸ βιβλίο μου «Η πρώτη
ἀνάγνωση καὶ γραφὴ μὲ τὴ μέθοδο Decroly».
Αθῆναι 1987 σελ. 37, 38, 39, 46.

ποὺ ἔχει τὸ ὄνομα τοῦ σχεδιασμένου ἀν-
τικείμενου καὶ νὰ τὸ θάλουν ἐκεῖ. Στὴν
ἀρχὴ πρέπει νὰ τὸ θροῦν ἀνάμεσα στὰ
ἕτη χαρτονάκια τοῦ ίδιου χαρτονιοῦ, ἔ-
πειτα ἀνάμεσα σὲ δώδεκα χαρτονάκια,
σὲ δεκοχτώ καὶ οὕτω καθεξῆς.

Υ ΠΑΙΓΝΙΔΙ. 'Αποτελείται 1) ἀπὸ 8
σανιδάκια, (12X15) ποὺ εἶνε σχεδια-
σμένες καρέκλες ἡ τραπέζια καὶ πάνω
τις μιὰ σφαίρα, ἕνα φλυτζάνι, μιὰ
χύτρα, ἕνα καπέλλο καὶ 2) ἀπὸ μικρό-
τερα όλα σανιδάκια, ποὺ ἔχουν, όλα
τὰ ὄνόματα τῶν ἀντικειμένων ποὺ εἴπα-
με καὶ όλα τὶς λέξεις «Ε ἵνε π ἀ-
ν ω». «Ἐτοι τὰ παιδιά μαθαίνουν νὰ ἐ-
νώνουν τὶς λέξεις καὶ νὰ φτιάνουν φρά-
σεις ὅπως «ἡ σ φ α ἵ ρ ω ε ἵ ν ε π ἀ-
ν ω σ τ ḥ ν κ α ρ ἵ κ λ ω» (5) κλπ.
Τὸ σχεδιασμα τῶν ἀντικειμένων γίνε-
ται πολὺ ἀπλὸ γιὰ νὰ μποροῦν καὶ τὰ
παιδιά νὰ τὰ σχεδιάζουν στὰ τετρά-
διά τους, γιατὶ στὴν ἀνάγνωση τὸ σχε-
διασμα ἔχει μεγάλη σημασία. Τὶς διά-
φορες φράσεις τού μαθαίνουν τὶς σχε-
διάζουν, ὅπως σχεδιάζουν καὶ δ.τι ἀλ-
λο μαθαίνουν.

Τὸ παιγνίδι αὐτὸ μπορεῖ νὰ γίνει καὶ
μὲ ὄλλον τρόπο. 'Ο δάσκαλος γράφει
μιὰ φράση στὸν πίνακα, ἡ φτιάνει μιὰ
μὲ τὶς ξεχωριστές λέξεις καὶ λέει στὰ
παιδιά νὰ τοῦ δείξουν τὸ ἀντίστοιχο
σχέδιο. 'Επίσης τὰ παιδιά σχεδιάζουν
στὸ τετράδιό τους δ.τι λέει μάλφράση.
γράφουν τὴν ίδια αὐτὴ φράση σ' ἔνα
χαρτί, τὴν κόδουν σὲ λέξεις, τὴν ξανα-
φτιάνουν καὶ τὴν κολλοῦν δίπλα στὸ
σχέδιο της. Μὲ τὴν ἀνάλυση τού τῶν
φράσεων ἀναγνωρίζουν σιγὰ σιγὰ διά-
φορες μικρὲς λέξεις, ποὺ τὶς συναντοῦν
συχνὰ καὶ ἔτοι τὶς διαθάζουν ἔπειτα
πιθερωμῆτα σὲ νέες φράσεις. 'Ο δάσκα-
λος τώρα θάζει μαζὶ λέξεις ποὺ ἔχουν
ὅμοιες συλλαβές καὶ προκαλεῖ τὴν πρ-
σοχὴ τῶν παιδιῶν στὴν δμοιότητα αὐτῆ
καὶ ἔτοι κάνουν τὴν ἀνάλυση τῶν λέξε-
ων σὲ συλλαβές.

VI ΠΑΙΓΝΙΔΙ. Σὲ κουτιά ἀπὸ σπίρτα
ποὺ εἶνε τυλιγμένα μὲ χρωματιστὸ χαρ-
τί θάζουν διάφορα ἀντικείμενα γνω-
στά. Στὸ ἔξωτερικὸ μέρος τῶν κουτιῶν
θάζουν ἀπὸ μιὰ ἐτικέττα, σ' ποὺ εἶνε
γραμμένο τὸ ὄνομα τοῦ ἀντικειμένου.
ποὺ εἶνε μέσα στὸ κουτί. Βγάζουν τὸ
ἔξωτερικὸ μέρος τῶν κουτιῶν, τὰ ἀνα-
κατώνουν όλα καὶ τὰ παιδιά πρέπει νὰ
τὰ ξαναθάλουν στὴ θέση τους.

Τέτοια παιγνίδια μπορεῖ νὰ γίνουν
πολλά. Τὰ παιγνίδια αὐτὰ τοῦ Ντεκρολύ

5. Στὰ σανιδάκια αὐτὰ εἶναι γραμμένη ἡ
φράση est sur καὶ ἔτοι ἡ γενικὴ εἶναι ίδια
μὲ τὴν ὄνομαστική, ὅπως La table est sur la
chaise κλ.

δὲν πρόκειται νὸς χρησιμεύσουν γιὰ καλούπι πάρα «γιὰ παραδείγματα, γιὰ μοντέλα», ὅπως κι ὁ ἴδιος γράφει, «ποὺ θὰ δηγήσουν τοὺς παιδαγωγοὺς, ποὺ θέλουν νὸς φτιάσουν τέτοιο ὄλικο». Ἡ ἐφευρετικότητα τοῦ δασκάλου, πά μεσα ποὺ διαθέτει καὶ γενικὰ σὶ ίδαιτερες συνθῆκες τοῦ σχολείου του θὰ τὸν δηγήγησουν νὰ φτιάσει τὸ κατάλληλο ὄλικο. «Εἶναι κρῖμα νὰ τὸν θέσαμεν φρα-

γμούς» ὅπως πολὺ σωστά λέει ὁ Χόργ: «εἰς τὸ ἐφευρετικὸν τάλαντον κάθε τάξεως καὶ κάθε διδασκάλου μὲ πολὺ ἀκριβεῖς δηγγίας» (6).
('Ακολουθεῖ)

Γ. Σ. ΔΑΝΟΣ

6. P. Hördt: *Θεμελιώδεις μορφαὶ τῆς ἀγωγῆς*. Μετάφρ. Π. Ζερβοῦ 'Αθῆναι 1937 σελ. 83.

Χάρη Πάτση Δημοδιδασκάλου

Σοφίσματα καὶ βλαβερά διδάγματα

Μὲ τὸν τίτλο «Συνέργεια ὡφελίμων διδαγμάτων γιὰ τοὺς νέους δημοδιδασκάλους μιας» ὁ ὑπέρμαχος τῆς ἀναλυτικοσυνθετικῆς μεθόδου κ. Δημοσθένης Ἀνδρεάδης δημοσιεύει στὰ «Ἐκπαιδευτικὰ Χρονικά»¹ —αὐτὴ τὴ φροφὴ στὴ ζωγραφία μας γλωσσα, τὴ Δημοτική, γιατὶ ταχα ξαναργήθηκε τὴν Καθηρεύουσα; — καὶ νέα πολυαπλιδῇ ἀπάντηση στὰ ἀρθρὰ μανί² γιὰ τὴν Ἰδεοποιικὴ μέθοδο, τὴ μονη σωστὴ σιη διδασκαλία τῆς πρώτης ἀνάγνωσης καὶ γραφῆς.

Ἐπιτρέψτε μου, κ. Διευθυντά, νὰ ζητήσω καὶ πάλι τὴ φιλοξενία σας. Μολονότι δ. κ. Ἀνδρεάδης κατεβάζει καὶ πάλι τὴ συζήτηση σὲ τόσο καρητὸ ἐπίπεδο μὲ τὸν προσωπικὸ τόνο που συνειδήζει νὰ δίνει σὲ κάθε του ἀπάντηση, καὶ ἐπομένως μωσεῖ. Θὰ ἦταν νὰ μὴν ἀπαντήσω, ὅμως νομίζω ὑποχρέωσή μου νὰ παρουσιάσω στοὺς ἀγαπητοὺς συναδέλφους καὶ προπάντων στοὺς «νέους» — σ' αὐτὸς ἀπευθύνεται κατὰ τὴν δημολογία του δ. ἐπικριτής, — τὰ φανταχτερὰ σοφίσματα καὶ τὰ βλαβερὰ διδάγματά του. Ξέρω πόσο πολύτιμος είναι δ. χῶρος τῆς ἀγαπητῆς «Παιδαγωγικῆς». Θὰ προσπιλήσω νὰ είμαι δυστομός.

α'. Θὰ περίμενε κανεὶς πώς ὁ ἐπικριτής μου στὴ δεκασέλιδη ἀπάντηση των θὲ προσπιλοῦσε νὰ ἀπαιρέσει τὰ ἐπιχειρήματα γιὰ τὴν Ἰδεοποιικὴ μέθοδο γιὰ νὰ συγχρατῆσει ἀπὸ τὸ κατακραυλίσμα τὴν πολυαγαπημένη του μά καὶ τόσο καταστρεφτικὴ γιὰ τὰ παιδιὰ ἀναλυτικοσυνθετικὴ μέθοδο. Οὔτε λέξῃ δημος δὲ λέει. Γιατὶ, προσθέτει, «Θὰ χρειαζόταν ἔνα δλόκληρο τεύχος τῶν «Ἐκπαιδευτικῶν Χρονικῶν». Γράφει δημος δέκα ὄλοκληρες σελίδες τοῦ περιοδικοῦ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ἀποδείξει τὴν «ἀπρόπτεια» μου καὶ τὴν «ἀχαλίνωτη φιλοδοξία» μου.

Στὴν ἐνέργεια αὐτὴ τοῦ κ. Ἀνδρεάδη βλέπεται καθαρὰ κάθε ἀμερόληπτος χριτής ἔνα σόφισμα καὶ ἔνα βλαβερὸ δίδαγμα γιὰ μᾶς τοὺς «νεώτερους».

Τὸ σόφισμα: Δὲν ἔχει τὸ θάρρος ὁ ἐπικριτής μου νὰ ἀντιμετωπίσει τὰ ἐπιχειρήματα γιὰ τὴν ὡφελιμότητα τῆς Ἰδεοποιικῆς μεθόδου καὶ τὸ «ἀναγνωρίσει τὴν ἀξία της. Καὶ γιὰ νὰ ξεφύγει, γράφει δέκα σελίδας προσωπικὰ ἔναντίου μου, πιστεύοντος πώς ἡμα διαστρεβλώσει τὴν ἀλήθευτην καὶ μποδεῖξει μὲ τέτοιο τρόπο τὴν «ἀπρόπτεια» μου, θὰ συναποδεῖξει καὶ τὴν «ἀπρόπτεια» τῆς Ἰδεοποιικῆς μεθόδου καὶ ἔτοι θὰ γρεμίσει τὴν παγκόσμια ἀναγνωρισμένη ἀξία της.

Τὸ βλαβερὸ δίδαγμα: Μὲ τὴν ἐνέργεια του αὐτοῦ ὁ ἐπικριτής μου προβάλλει στοὺς «νεώτερους» γιὰ μίμηση τὴν Ἑλλειψιν θάρρους. Διδάσκει πώς είναι προτιμότερο νὰ θυσιάζεται ἡ ἀλήθευτη καὶ νὸ προσορέφεται στὸ βασικὸ τῆς προσωπικῆς φιλοτιμίας ἡ ψυχικὴ ὑγεία καὶ ἡ εὐτυχία τοῦ Ἑλληνόπουλου.

β'. Καὶ στὴ νέα του διάπτηση σὲ κάθε σελίδα ἐπιναλαβίσνει ἀκούραστα πώς είρει «φιλόδοξος» ἐγωιστὴς καὶ πώς ἔγινα ὑπέρμαχος τῆς Ἰδεοποιικῆς μεθόδου γιὰ νὰ ἐπιδειχθῶ καὶ νὰ ἐπικρατήσω «δπως ὑπως», καὶ συμβουλεύει τοὺς «νεώτερους» νὰ μὴ καταπιανονται «μὲ τὰ πό δυσκολώτερα ζητήματα» γιατὶ ἔτοι «Δητὶ νὰ ξεσηκωθοῦν στὴ συνέδηση τοῦ κόσμου, ξεπέφτουν χειρότερα».

Τὸ σόφισμα: Η Ἰδεοποιικὴ μέθοδος δὲν πρέπει νὰ ἐφαρμοσθεῖ στὰ σχολεῖα μας, (οὗτοι γιατὶ δὲν είναι καλὴ καὶ ὡφελιμη, οὐχι γιατὶ δὲν ἔχει παρά) γιατὶ... είναι ἀπὸ τὰ «ποδύσυσκολώτερα ζητήματα».

Τὸ βλαβερὸ δίδαγμα: Μήν καταπιάνεσθε, λέει ὁ ἐπικριτής μου στοὺς «νεώτερους», μὲ τὴν τροποποίηση τῶν μεθόδων τοῦ «παλιοῦ σχολείου». Μήν ξεφύγετε ἀπὸ τὶς σκουριασμένες μέθοδες τῆς διδασκαλίας. Περιμένετε πρῶτα τὰ γεράσσετε, νὰ ἀποτινάξετε τὰ πλάνας τῆς καθιερωμένης παιδαγωγικῆς, μὴ λησμονήσετε πώς θὰ βρεθοῦν πρόσθιμοι ὀπαδοὶ τοῦ «παλιοῦ σχολείου» ποὺ θὰ σᾶς κατηγορήσουν γιὰ «συνομπιοτές» καὶ «ἀχαλίνοιτα φιλόδοξους».

γ'. Αφιερώνει ὁ ἐπικριτής μου κ. Ἀνδρεάδης στὴν ἀπάντηση του στῆλες δλόκληρες

1. Τεῦχος 52 — Δεκέμβριος 1937 σ.198—202.
2. «Παιδαγωγική» "Ετος Α'. τεύχη 16—17 καὶ 18—19.